

RESTAURÁTORSKÝ PRŮZKUM A ZÁMĚR

**Kamenný vstupní portál budovy kanovnické rezidence č.p. 29
Jánská ulice, Kroměříž**

MgA. Tomáš Martinák
©2022

Obsah restaurátorského průzkumu a záměru:

- I. Lokalizace památky
- II. Údaje o památce
- III. Údaje o akci
- IV. Úvod
- V. Zadání, postup práce
- VI. Popis památky
- VII. Rozměry památky
- VIII. Nálezová situace
- IX. Vyhodnocení laboratorního průzkumu
- X. Restaurátorský záměr
- XI. Návrh technologie
- XII. Fotodokumentace

I. Lokalizace památky

1. Okres:	Kroměříž
2. Obec/ město/ kraj	Kroměříž/ Zlínský kraj
3. Místo:	Jánská ulice č.p.29/6
4. Název:	kamenný portál
5. Rejstříkové číslo:	19062/7-6009
	/ÚSKP/

II. Údaje o památce

1. Autor (architektura):	G.P.Tencalla
2. Sloh/ datování:	barok/2.pol.17.stol.
3. Materiál/ technika:	pískovec/ tesání

III. Údaje o akci

1. Vlastník:	Město Kroměříž
2. Investor:	Město Kroměříž
	Velké nám.115
	767 01 Kroměříž
	Ičo: 00287351

IV. Úvod

Kamenný portál s erbem se znakem kapituly u sv. Mořice je umístěn asymetricky v přízemí uličního průčelí objektu bývalé kanovnické rezidence v Jánské ulici č.p.29/6, dnes ZUŠ Kroměříž (foto str.:9). Jedná se o autentický architektonický prvek z doby zbudování stavby v závěru 17. století. Objekt je součástí velkého projektu biskupa Karla II. z Lichtenštejna - Kastelkornu, který prostřednictvím návrhů architekta J.P. Tencally vtiskl této části města výraznou podobu.

V. Zadání, postup práce

Na základě objednávky Města Kroměříž byl vypracován restaurátorský průzkum a záměr na kamenný vstupní portál objektu bývalé kanovnické rezidence v Jánské ulici č.p.29/6. Kamenný portál, v minulosti viditelně restaurován, se nachází v současné době v neuspokojivém stavu. Jeho restaurování je z dlouhodobého hlediska žádoucí. Na základě vizuálního průzkumu in situ je navržen restaurátorský zákrok soustředěný zejména na stabilizaci koroze pískovce a dále na standardní restaurátorské úkony - čištění povrchu a doplnění degradovaných částí. Součástí záměru je návrh technologických postupů včetně konkrétních materiálů. V rámci laboratorního průzkumu byl odebrán vzorek pro stanovení obsahu vodorozpustných solí ve spodní části portálu - viz kapitola Vyhodnocení laboratorního průzkumu a protokol laboratoře v příloze záměru.

VI. Popis památky

Kamenný portál je umístěn asymetricky v přízemí třetí okenní osy zleva uliční fasády objektu, který je patrový.

Portál hlavního vstupu do kanovnické rezidence je orámován kamenným ostěním s jedním nástupním schodovým stupněm. Portál je koncipován jako ostění s nadsvětlíkem s kovanou mříží, završené rozeklaným segmentovým frontonem, mezi jehož rameny je umístěn deskový znak s erbem kapituly sv. Mořice v Kroměříži. Erb - kartuš je tvořena stejně jako na č.p.28 volutovým rámem se samotným oválným znakem s motivem stojícího sv. Mořice ve zbroji s pláštěm a korouhví. Ve vrcholu s okřídlenou hlavičkou andílka, ve spodní části podložena ghirlandou.

Portál je vytvořen z kvalitního střednězrnného pískovcového materiálu místní provenience, patrně z některého z lomů v pohoří Chříby. Erb biskupa Karla II. Z Lichtenštejna - Kastelkornu - kopie z hořického pískovce. Materiálová skladby viz Grafická dokumentace str.:25 (dále jen GD).

VII. Rozměry památky

Celková výška portálu	430 cm
Celková šířka portálu	150 cm
Erb výška	93 cm
Erb šířka	60 cm

VIII. Nálezová situace

Stav portálu lze hodnotit jako neuspokojivý až havarijní. Defekty jsou způsobeny přirozeným stárnutím materiálu, běžným provozem v součinnosti s působením povětrnostních vlivů a solení komunikací v zimním období.

Koroze materiálu, zasolení spodní části portálu (foto str.:12,18-20:

Lokální hloubková i povrchová korze materiálu se projevuje zejména ve spodní části portálu viz GD, kde na spodních partiích ostění a celého prahu lze sledovat masivní úbytek hmoty kamene a na omak sprašující se partie kamene. Koroze je zapříčiněna působením vodorozpuštěných solí viz Vyhodnocení laboratorního průzkumu. Tyto místa jsou lokálně korodována do hloubky i v řádu mm, na omak se sprašují. Korozi pískovce lze předpokládat také pod masivními doplňky na prahu ostění – viz sonda foto str.:21. Celkově lze hloubkovou a povrchovou korozi pozorovat na cca 5% povrchu kamenného portálu.

Mechanické defekty viz GD:

Na vstupním prahu portálu drobné mechanické defekty způsobené provozem – úbytek povrchu pochůzí plochy prahu byl doplněn tmelem (foto str.:20). Mimo výše uvedené zásadnější defekty se na povrchu ostění a pilastrů nachází drobnější mechanické defekty v zanedbatelném rozsahu .

Povrchové znečištění:

Na portálu běžné znečištění prachovými depozity po celém povrchu. Biologické napadení mechy a lišejníky na spadových plochách římsy a erbu celkově do 5% ploch.

V podstatě po celém povrchu portálu je možné sledovat uhlíkové krusty vizuálně rušivé – celkově do 80% povrchu.

Ostatní poškození:

Na povrchu portálu lze sledovat množství vizuálně rušivých doplňků z předchozích oprav portálu (foto str.:14-17). Většina těchto doplňků je již dožilá. V rámci restaurování navrhuji individuální vyhodnocení stavu doplňků před jejich odstraněním a eventuální náhradou. Dožilé spárování.

Erb kapituly u sv. Mořice (foto str.:10) – originál z maletínského pískovce. Mírné biologické napadení povrchu, trhлина v horní volutě (foto str.:11), jinak bez poškození.

Na kovové mříži výplně nadsvětlíku byla provedena kontrolní stratigrafická sonda dochovaných nátěrů – v sondě odkryty vizuálně tři vrstvy nátěrů (foto str.:23) – 1. černý nátěr, 2.šedozelený nátěr, 3.hnědý nátěr.

Závěr: celkový stav kamenného portálu budovy bývalé kanovnické rezidence, přestože byl v minulosti restaurován, lze dle výše popsaných defektů vyhodnotit jako neuspokojivý až havarijní. Komplexní restaurátorský zákrok je žádoucí.

IX. Vyhodnocení laboratorního průzkumu

Spodní partie portálu jsou viditelně degradovány - korodovány působením vodorozpustných solí. Po dohodě s investorem a zástupci NPÚ bylo dohodnuto odebrání kontrolního vzorku pro laboratorní analýzu obsahu vodorozpustných solí z vizuálně nejvíce zasažené části portálu - levé stojky ostění viz foto str.:22 - odebrán vzorek S.2. Odebraný vzorek kamene vykazuje vysokou míru zasolení vodorozpustnými chloridy viz protokol v Příloze průzkumu a záměru (Materiálový průzkum, zpráva č.P1988 /Ing. Zuzana Valentová/).

Závěr: vzhledem k tomu, že vzorek byl odebrán ze spodní partie portálu, lze předpokládat, že vysoký obsah vodorozpustných chloridů je zapříčiněn používáním posypových solí v zimních měsících.

X. Restaurátorský záměr

Restaurátorský zákrok by měl být soustředěn především na lokální odsolení, sanaci hloubkové a povrchové koroze pískovce, výměnu dožilých částí na standardní procesy restaurování kamene - důkladné očištění povrchu, revizi starších doplňků a plastických retuší, doplnění mechanických defektů a konzervaci povrchu.

Navrhovaný postup prací:

- Sanace biologického napadení povrchu - lokální nástřik sanačního prostředku na spadové plochy portálu (římsy, erb).
- Odsolení - zvážít lokální odsolení spodních partií portálu dvěma cykly kompresních zábalů buničinou, destilovaná voda.
- Čištění - dle zkoušek čištění šetrné odstranění prachových depozitů a biologického napadení kamene (mechy, lišejníky) mokrou cestou - pára s eventuálním lokálním chemickým dočištěním uhlikových krust čistící pastou dle zkoušek.
- Mechanické sejmutí nesoudržných tmelů, soudržné ponechat. Rozsah bude upřesněn po očištění.
- Konsolidace - lokální konsolidace kamenné hmoty dle potřeby organokřemičitanovými konsolidanty. Lze

předpokládat v rozsahu sejmutých dožilých tmelů a korodovaných míst ve spodních partiích portálu.

- Plastická retuš - lokální plastická retuš mechanických defektů (dožilých sejmutých tmelů) a spár.
- Barevná retuš - lokální na doplňcích a rušivých místech, navrhuji prezentaci portálu v přirozené barevnosti kamene.
- Kovová mříž výplně nadsvětlíku - mechanické očištění povrchu (ocelové kartáče), dle výsledků průzkumu barevnosti povrchová úprava antikorozním nátěrem v odstínu černé nebo kovářské černé.
- Fixace povrchu hydrofobním prostředkem na spadových plochách.

XI. Návrh technologie (doporučené materiály)

- Sanace biologického napadení povrchu kamene - opakovaný lokální nástřik napadených míst materiálem BFA Koncentrát.
- Odsolení - Arbocel BC200 (JRS), fólie, destilovaná voda.
- Čištění - voda bez chemických přísad, mechanické čištění (mosazné a plastové kartáče). Eventuální lokální dočištění čistící pastou Clean FP.
- Konsolidace - lokální organokřemičitanovými konsolidanty KSE 100 a KSE 300E.
- Plastická retuš - lokálně materiálem RM (Restaurierenmortel), prané písky, pigmenty stálé v alkalickém prostředí.
- Barevná retuš - lokální na opticky rušivých místech; pojivo retuší LA Historic (Historic Lasur), dobarvení pigmenty stálými v alkalickém prostředí.
- Kovová mříž výplně nadsvětlíku - antikorozní nátěry Alkyton Primer (Rust Oleum), Alkyton v odstínu matné černé RAL 9005 nebo kovářské černé.
- Hydrofobní fixace spadových ploch - Funcosil WS.

Pokud není uvedeno jinak, jsou navrženy materiály firmy Remmers.

XII. Fotodokumentace

Nedílnou součástí průzkumu a záměru je fotodokumentace, zachycující stav portálu v 5/2022. Obsahuje 16 barevných fotografií současného stavu a grafickou přílohu.

Restaurátorský záměr
kamenný portál kanovnického domu č.p.29
Jánská ulice, Kroměříž

V Uh. Hradišti 6/2022

A handwritten signature in blue ink, consisting of a large, stylized 'M' followed by a checkmark-like flourish.

Zpracoval: MgA. Tomáš Martinák

Kontaktní údaje: Tel.: 731525884; email: t.martinak@email.cz

Restaurátorský záměr
kamenný portál kanovnického domu č.p.29
Jánská ulice, Kroměříž

Fotodokumentace:

Portál kanovnické rezidence v Jánské ulici č.p.29/6, Kroměříž

Restaurátorský záměr
kamenný portál kanovnického domu č.p.29
Jánská ulice, Kroměříž

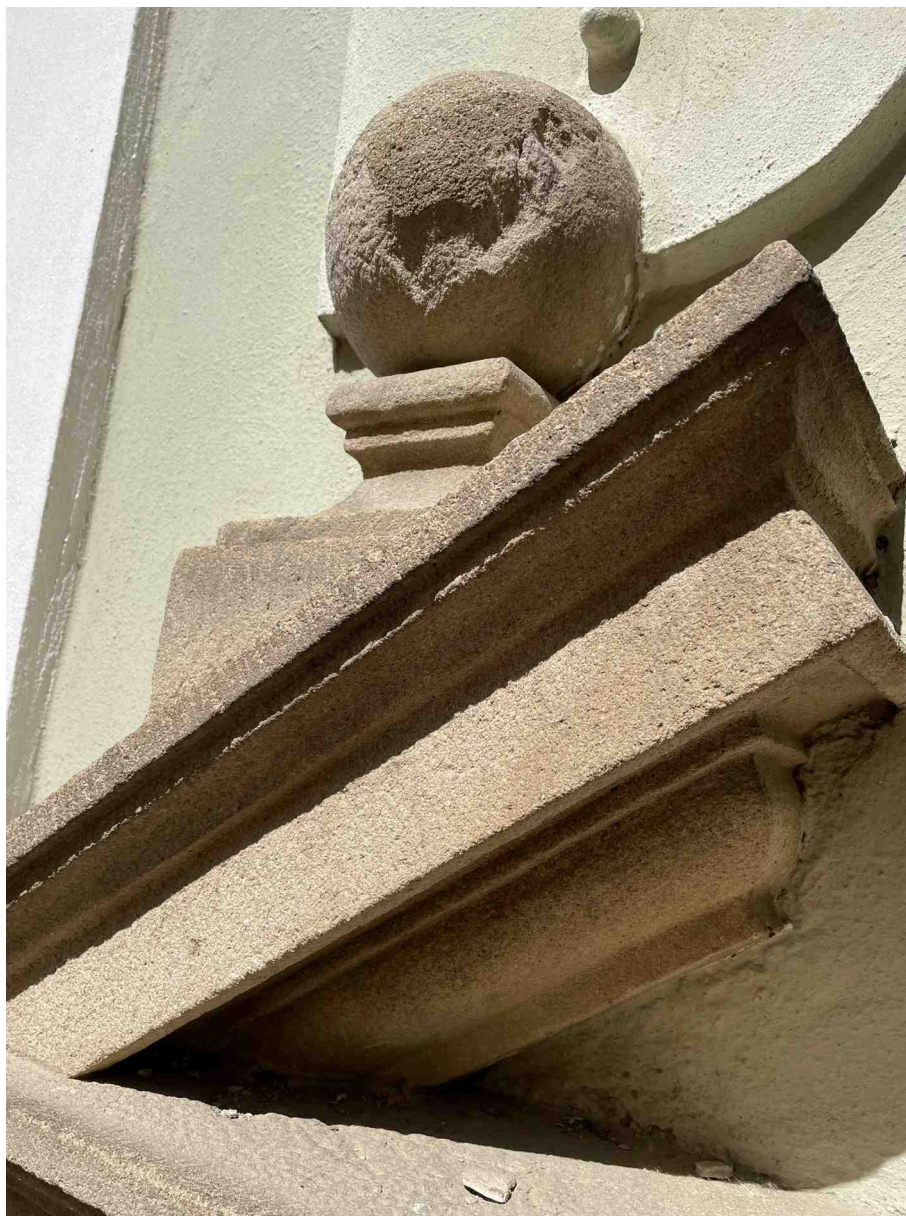

Detail erbu kapituly u sv. Mořice – originál z maletínského pískovce

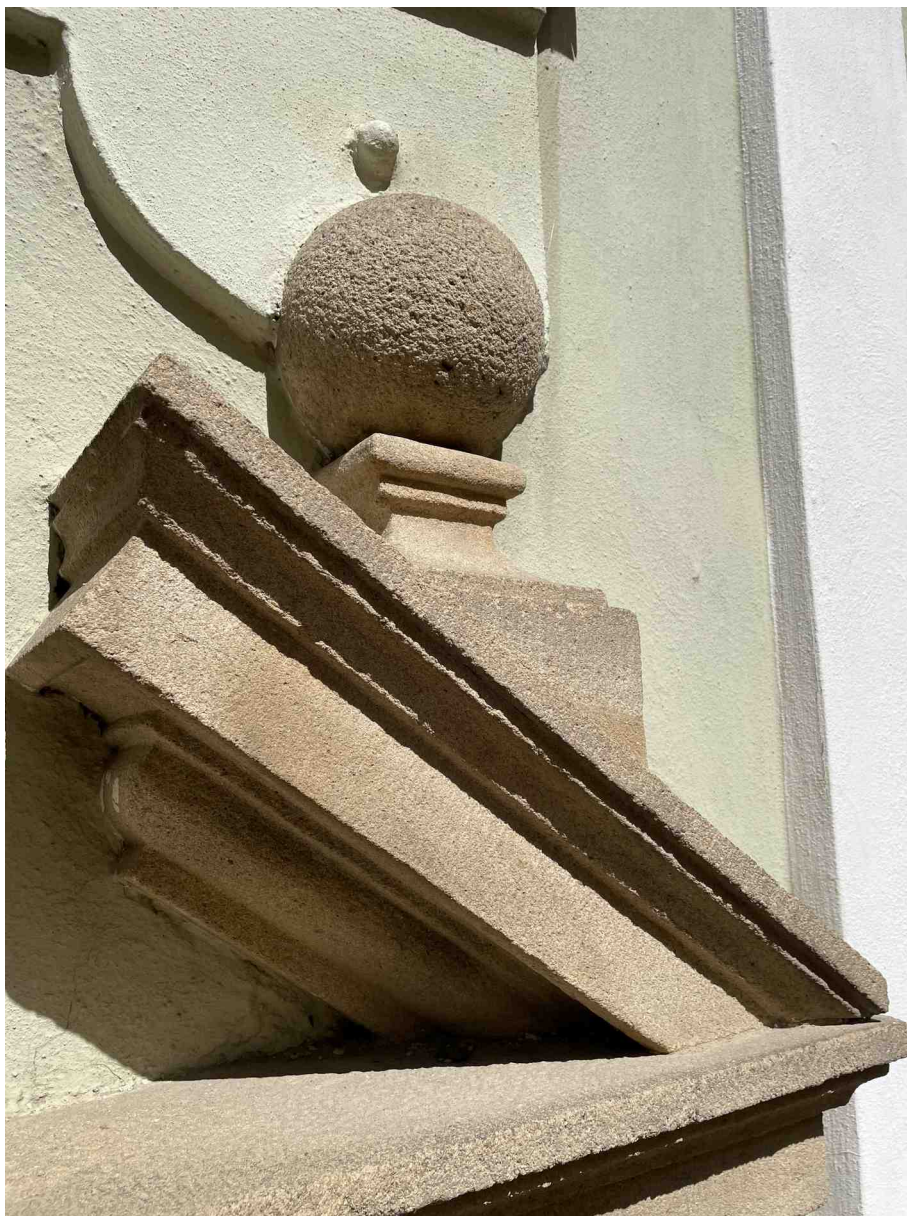
Restaurátorský záměr
kamenný portál kanovnického domu č.p.29
Jánská ulice, Kroměříž

Detail volutové kartuše s okřídlenou hlavičkou andílka ve vrcholu
erbu - viditelná trhlina v levé části voluty

Detail levého křídla frontonu s dekorativní koulí – hloubková koroze
pískovce na povrchu koule

Detail pravého křídla frontonu s dekorativní koulí

Restaurátorský záměr
kamenný portál kanovnického domu č.p.29
Jánská ulice, Kroměříž

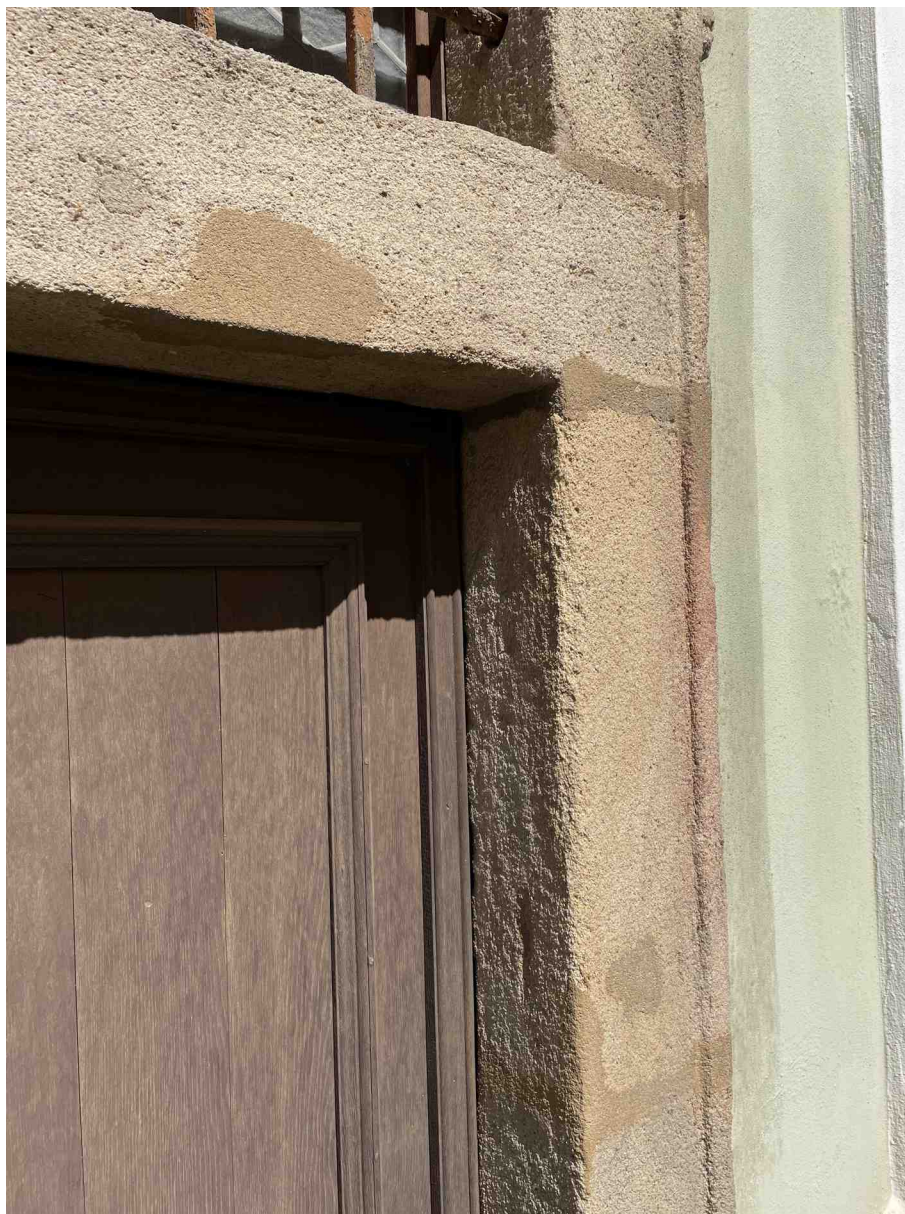
Detaily datace „1698“ na překladu nadsvětlíku portálu

Detail ostění – prokreslující se opravy spárování a mechanických
defektů na nárožích a plochách ostění

Detail ostění – prokreslující se opravy spárování a mechanických
defektů na nárožích a plochách ostění

Detail ostění – prokreslující se opravy spárování a mechanických
defektů na nárožích a plochách ostění

Detail spodní části ostění - masivní povrchová koroze pískovce
zapříčiněné zasolením těchto partií

Detail spodní části ostění – masivní povrchová koroze pískovce
zapříčiněné zasolením těchto partií

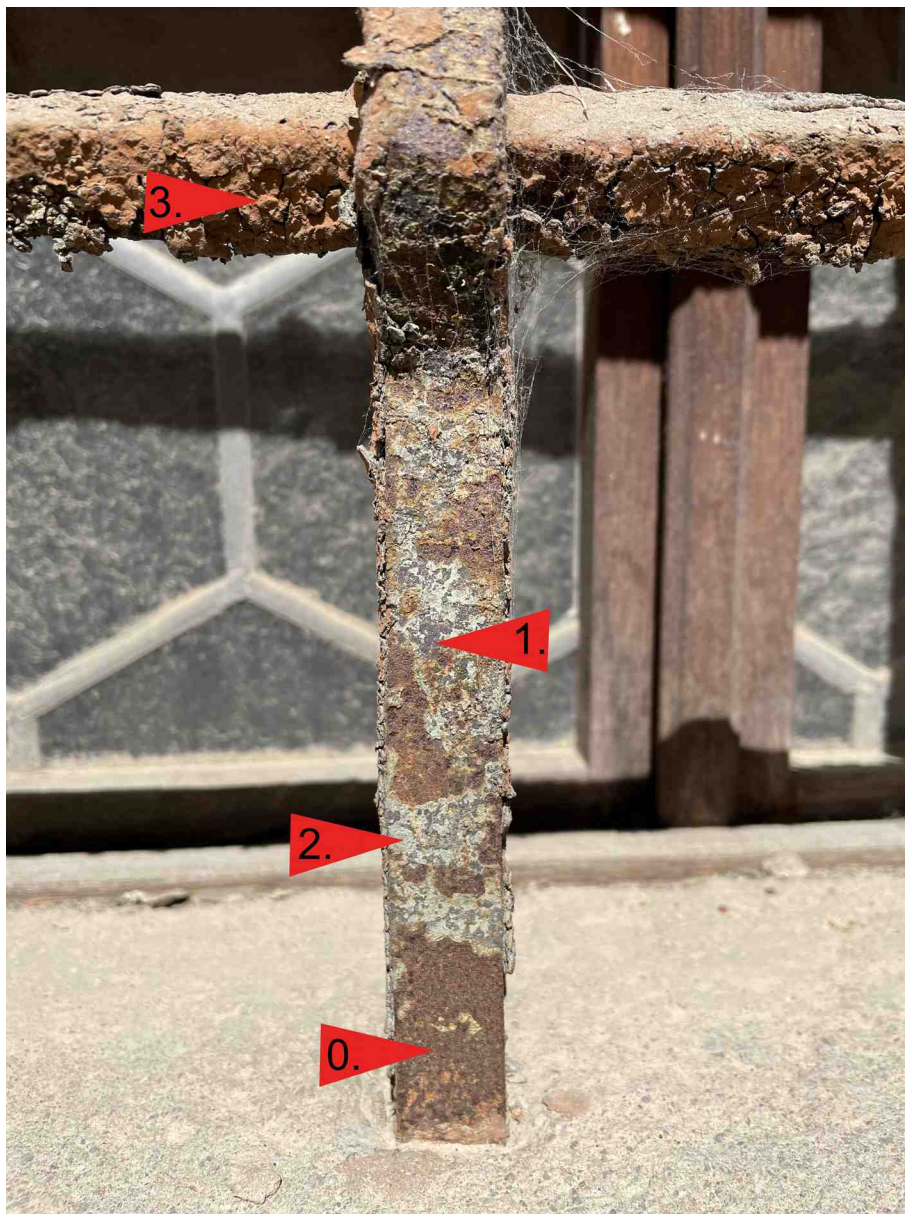
Detail kamenného prahu ostění – pod velkoplošnými vysprávkami
koroze pískovce zapříčiněné zasolením těchto partií

Detail sondy provedené na kamenném prahu ostění – v sondě odkryta
koroze pískovce zapříčiněná jednak neprodyšností tmelu a zároveň
zasolením materiálu

Místo odběru vzorku S.2 pro určení obsahu vodorozpustných solí

Sonda barevnosti kované mříže nadsvětlíku ostění:

Vrstva 0. - kov

Vrstva 1. - fragmentárně zbytky černého nátěru

Vrstva 2. - fragmenty šedozeleného nátěru

Vrstva 3. - krakelovaný hnědý nátěr

Grafická dokumentace - vyznačení materiálové skladby portálu
- vyznačení dožilých tmelů, korodovaných povrchů
a mechanických defektů

Restaurátorský záměr
kamenný portál kanovnického domu č.p.29
Jánská ulice, Kroměříž

Materiálová skladba portálu:

Červené šrafování - maletínský pískovec

Zelené šrafování - chřibský pískovec

Žluté šrafování - umělý kámen na bázi cementu

Restaurátorský záměr
kamenný portál kanovnického domu č.p.29
Jánská ulice, Kroměříž

Poškození památky:
Červeně vyznačená místa - mechanické defekty, dožilé tmely,
korodované povrchy

Restaurátorský záměr
kamenný portál kanovnického domu č.p.29
Jánská ulice, Kroměříž

Příloha - protokol laboratorního průzkumu